

Bergman *lényege* pontosan itt kereshető, hiszen önkínzó, nyugtalan egyénisége állandó szellemi cselekvésben mutatkozik meg, s ez a cselekvés kényszeríti a nézőt is mozgásba. Ha ez a szellemi mozgás, ami Bergmannál filmekben realizálódik, a néző társadalmi életében talál pozitív töltést, pozitív cselekvést, akkor az önmagában ellentmondásos ember hosszabb, vagy rövidebb távú külső és belső harmóniáját is megtalálta. Akinél ezt eléri Bergman, annál elérte *igazi* célját is.

KARNEVÁLI MIASSZONYUNK VELENCEI LEGENDA

Írta GERTRUD VON LE FORT

A lagúnák városának egyik elhagyatott zugában egy kis kápolna áll, amelyet a nép „Karneváli Miasszonyunknak” nevez. Van benne egy barokk kori kedves Madonna-kép, ismeretlen mester műve. Farsang idején fiatal lányok és asszonyok szerelmi ügyeik szerencsés kimenetele érdekében Ót szokták segítségül hívni. A festmény alsó szélén ott látható a neves velencei családnak, a Loredanóknak a címere, vele szemben a Doro nemzetsége. Ha érdeklődünk, hogy miért is adták a kápolnának ezt a különös elnevezést, akkor megtudhatjuk, hogy hajdanában a Madonna beleszólt a két család történetébe. A mesélő szép asszonyok azután a festmény hátterére mutatnak, ahol a homályban egy álarc árnyéka fedezhető fel, amelyről az állítják, hogy többszöri átfestés ellenére farsang idején mindig újból előtűnik. A legenda részleteiben ugyan vannak eltérések, de nagyjából így mesélik el a történetet:

Abban a korban Krisztus földi Helytartója különös gonddal fordult szembe a beszüremkedő eretnkségekkel. A Szent Officium listáján egy velencei nemesember is szerepelt: Pompeo Doro. Családjából egyedül ő élte túl azt a pestisjárványt, amely három fivérért ragadta el, és így egyedül lakta nemzetségének pompás palotáját, a „Casa Doro”-t. Az ő esetében voltaképpen nem valami tévtanról volt szó, mint inkább egy egészen egyszerű istentelenségről, ami a lagúnák városában nem is volt olyan ritka azóta, hogy a Tengerek Úrnője a pompa, a bujaság, az érzéki élvezet királynőjévé változott. Velencében azonban az ilyen hajlamok ellenére a jámborságot is sokan gyakorolták; viszont Pompeo Doro attól sem rettent vissza, hogy tévelygéseit kihívóan fitogtassa. Senki sem emlékezett arra, hogy valaha is látta volna templomba menni, vagy győnni. De nem is volt olyan egyházellenes gúnydal, amelyet buzgón ne énekelt volna, vagy olyan papi pletyka, amit nagy élvezettel ne terjesztett volna. Mindezt inkább pajkos önhittségből tette, mert szívesen tetszelgett abban, hogy dacoljon az egyház tekintélyével; bár tudta, hogy egykönnyen nem hághat a nyakára. A „Fenséges Köztársaság” ugyanis minden tiszteletet megadott Krisztus földi Helytartójának, ugyanakkor jól értett ahhoz, hogy így a Szent Inkvizíció törvényszékétől bizonyos függetlenségben tartsa magát. A pápai követek betolakodását azzal a nyugodtsággal szokta visszautasí-

---

A kitűnő német író, a katolikusként számon tartottak közt egyike a modern világ-irodalomban a legjelentősebbeknek, száz évvel ezelőtt, 1876-ban született a westfáliai Mindenben. A család francia eredetű és protestáns; a hugenotta-üldözések elől menekültek 1562-ben Szavojából Genfbe, ahonnan egyik águk kétszáz év múlva áttelepült Németországba. Az író a híres Ernst Troeltsch tanítványa volt, halála után egyetemi jegyzeteiből ő adta ki a nagy protestáns egyháztörténész dogmatikáját (Glaubenslehre, 1923). Két évre rá, már mint a Hinnuszok az egyházhoz (1924) szerzője, katolikussá lett. Számos regényt, elbeszélést, tanulmányt írt; több műve magyarul is megjelent, részben a vele sok mindenben, így az evokatív történelemlátásban is rokon Ijjas Antal kongeniális tolmácsolásában. Eletművéről, jelentőségéről külön tanulmányt küldünk a jövő évben egyik legjobb magyar ismerőjétől, Lukács Lászlótól. A Karneváli Miasszonyunk, egyik kedves és jellegzetes elbeszélése, csak az író halála után jelent meg.

tani, hogy a lagúnák városában ennek az intézménynek a tevékenységére nincs szükség, mert még nem találtak egyetlen velenceit sem, aki a szigorú és komor Kálvinnak, vagy annak a „kósza wittenbergi szerzetesnek” követője lett volna. Náluk legfeljebb néhány vidám Epikurosz tanítvány akadhat.

Ilyen körülmények között az egyház más eszközökkel akarta Pompeo Doro üzelmeit megrendszabályozni. Kiküldtek Rómából egy sima modorú jezsuitát, név szerint páter Giacoponét és azzal bízták meg, legyen szolgálatára a kedves Rosabella Loredannak, akit Doro jegyeséül szántak. Rosabella nemrégiben tért haza abból a szigorú kolostorból, ahol eddig nevelkedett. Azt is mondták, hogy családja állandóan azt duruzsolja a fülébe: térjen vissza és öltse magára a fátyolt, mivel a jámbor leányka a kebleibe rejtett kis ereklyéket többre becsülte, mint anyai öröksége drágaköveit és gyöngyeit. Amikor most viszont az újabb tervek szerint azt közölték vele, legyen inkább Pompeo Doro felesége, sírva fakadt. Kis idő múltán azonban szíve istentelen jegyese felé kezdett fordulni, először csak úgy, ahogy a kedves szentek gyakran résztvevő hajlandóságot éreznek a szegény bűnösök iránt. Páter Giacopone most teljesen elégedett volt, hisz minél forróbban érez a kis Rosabella Pompeo Doro iránt, annál biztosabban remélte az atya, hogy gyöngédsége tárgyat ráveszi a megtérésre.

Nos, azt történt, hogy a körültekintő páter, aki már minden szálát összefűzőtt, mégis figyelmen kívül hagyott két körülményt. A kis Rosabellának már nem élt az édesanyja, hanem csak vakmerő apja és két könnyelmű bátyja volt mellette. Ezek úgy gondolták, éppen eleget tesznek kötelességüknek, ha a gyöngéd hölgyet, mint valami muranói üvegszobrocskát, a házasságig őrizgetik. Ezért nem is lehetett azon csodálkozni, hogy a fiatal, tudatlan menyasszony nem „helyes módon” indult el, mert hiszen — és ez volt a másik körülmény, amire a páter nem gondolt — Rosabella a kívánt „jámbor misszió” teljesítéséhez túlságosan is „jámbor” volt. Pompeo Doro kezdetben igen bájosnak találta azt, hogy a szigorú kis arccsoka azonnal elpirult, amikor bevallotta, hogy a Santa Maria dei Miracoliban gyakran imádkozik érte és a Szűzanya előtt gyakran mentegeti távollétét. Amikor azonban a lovag észrevette, hogy a kislány semmi mást nem akar, csupán lelke üdvösségét, és gyöngédsége is ennek szól, egyre unalmasabbnak találta. A páter is csakhamar belátta, hogy Rosabella hatása Pompeora éppen csak annyit ér, mint a Kúria eddigi sikertelen befolyása a „Fenséges Köztársaság”-ra. Az elszánt páter úgy gondolta, nem vesztegeti tovább idejét és inkább az okos és szép Lelia Vendraminhoz fordult, aki már korábban is sóvárgott Doro után, és ezért készségesen megígérte a páternek a kívánt szolgálatot: Pompeo Doro megtérítését.

Éppen farsang ideje volt. Minden este, amikor San Marco Campanilléjéből az esti harangszó elkondult, a Piazza és a Piazzetta a világ leggyönyörűbb ünnepi termévé változott. Úgy tűnt, mintha egész Velencét csak jókedvű Arlekinók, Kolombinák és suhogó selyemben járó Dominók népesítenék be. Öreg ember nem létezett többé a városban. Mintha minden lakos titokzatos varázslattól hirtelen megfiatalodott volna. Tánc és muzsika villódzott egész éjszaka a vizek felett, és a gondolákban csupa boldog párt lehetett látni. Mintha a lagúnák és a csillagos ég is részt vennének a paradéban és a keleti éjszakák mámorító kékségébe öltözködnének. A tiszteletreméltó székesegyház pedig mintha mecsétté vagy a bizánci hercegnő kastélyává változott volna. A legvarázslatosabb hangulat mégis a Signoria palotáiban volt. Éjszakáról éjszakára kivirágoztak a muranói üvegvirágok a ragyogó kandelábereken és az ezüstös tükrös termekben selyem- és bársonyruhás álarcosok hullámoztak, akik tüzes színpompájukban meglevenedett tulipánkerthez hasonlítottak.

Csak egy valaki nem vett részt ebben a csillogó forgatagban, a kis Rosabella Loredan. Pompeo megtéréséért könyörögve megfogadta: lemond a farsang minden örömeiről, hogy ezzel megindítsa az Istenanya szívét istentelen barátja érdekében. És amíg Doro egyik ünnepségből a másikba rohant, a kislány a Loredan márványpalota csendjében ébenfából faragott és elefántcsonttal borított imazsámolyán térdelt; innen jóformán csak akkor emelkedett fel, ha reggeli misére vagy esti vecsernyére hívták a harangok.

Eközben a ravasz Lelia Vendramin olyan jól kihasználta a kínálkozó alkalmát, hogy bűvöletében Pompeo szinte teljesen megfeledkezett kis szent menyasszonyáról. Donna Rosabella viszont kevésbé érezte Pompeo távollétét, minthogy az érte végzett imádságok csaknem olyan édeseknek tűntek számára, mint valóságos

jelenléte. Dehát végül is az idő csak múlt, anélkül hogy vőlegénye egyszer is virágot, vagy egy kis gyümölcsöt küldött, vagy személyesen felkereste volna. Ezért már az is előfordult, hogy a kislány gondolatai a rózsafüzértől a tarka farsangi forgatag felé kalandoztak, hiszen tudta, hogy barátja milyen mélyen belevetette magát ebbe. Mindjárt vissza is kényszerítette el-elkalandozó figyelmét a buzgó imádsághoz, arccskája azonban egyre keskenyebbé, ajka egyre sápadtabbá vált.

Egyik este, amikor komornájától kísérve vecsernyére ment a Santa Maria dei Miracoliba, az történt, hogy a keskeny és homályos kanálén szembe találta magát Pompeo Doróval, egy keleti szőnyegekkel bélelt pompás gondolában. Két skarlát-piros öltözetű mór evezett. Pompeo Doro már esti öltözetben volt, arannyal átszőtt fehér selyemből készült keleti turbánt viselt, amely alól barna arca olyan uralkodónak és bátorinak tűnt, mintha megőrizte volna ősei büszke vonásait. Csak élvezettől és tunyaságtól elpuhult kezein látszott, hogy magatartása éppen úgy mesterkéltné, mint ruházata — mindkettő pompás, de megtevesztő álarc csupán, mögötte ki tudja, mi rejteződik?

Rosabella Loredan a váratlan találkozástól annyira meghökkent, hogy szíve mint valami kalapács zakatolt azokon a csontereklýéken, amelyeket a mellén viselt. Pompeo azonnal észrevette menyasszonyát. Úgy találta, hogy zavarában és sápadtságában hasonlít a Santa Zaccharia kolostor egyik szép, szemérmes apácájához, akibe valaha szerelmes volt. Hízeltget is neki a gondolat, hogy ez a változás azért történt, mert ennyire elhanyagolta a kislányt. Másrészt Donna Lelia ravasz számítással az utóbbi időben annyira epekedővé tette, hogy Pompeo most abban is vigaszt talált, ha Rosabella szomorú kis arcát egy futó mosollyal felderítheti. Intett a móroknak, tegyék le evezőiket, ő pedig illő módon üdvözölte aráját.

A lány egy pillanat alatt kivirágzott a gyöngéd tekintet sugarában, és Pompeo-nak az a gondolata támadt, hogy ez a kislány ezerszer kedvesebb Lelia Vendraminnál. Igen, ebben a pillanatban Donna Rosabella kezében még a rózsafüzért is tiszteletre és szeretetre méltónak találta. Nem is értette, hogyan hanyagolhatta el menyasszonyát ennyi ideig. Azért, hogy mentegetőzzék előtte, megkérdezte, hol rejtőzött ilyen sokáig, hiszen hiába kereste őt a farsangi ünnepeken Velence legszebb és legelőkelőbb asszonyai között. Amint ezt mondta, szinte el is hitte magáról, hogy így is tett — annyira tetszett most neki a lány.

A kislány szíve borzongásában megérezte a férfi fellángoló vonalmát, és boldog zavarában a legszívesebben azonnal vidám báli ruhát öltött volna, hogy tovasuhanjon vele a farsangi mulatságba. De rögtön eszébe jutott fogadalma, mellyel lelke megmentését tűzte ki célul, és mivel a férfit most fogékonyabbnak vélte a jóra, gyermeki együgyűséggel, kissé okoskodó, oktató hangon válaszolt: — Köszönöm Önnek, Pompeo, hogy Velence szép asszonyai között is rám gondolt, minthogy azonban Ön éppen a legszebb Úrnót elhanyagolja, úgy illik, hogy én viszont az Ő társaságát keressem.

A szerelmében elbűvölten hallgató Pompeo nem értette meg mindjárt, kiről van szó, ezért Rosabella hozzáfűzte: — Arra az Asszonyra gondolok, aki a Santa Maria dei Miracoliban lakik.

Ez a válasz egyrészt lehűtötte, másrészt bosszantotta Pompeót, és hogy további jámbor intelmeknek elejét vegye, könnyed hetykeséggel azt felelte: — Ön téved, Donna Rosabella! Én annak az Asszonymnak, akiről Ön beszél, szívesen felajánlom hódolatomat, feltéve, ha örömmel táncolna és mókázna velem. Mondja meg neki, hogy házam egész farsang alatt nyitva áll előtte.

Dona Rosabella elkomorodott: — Maga most káromkodott, Pompeo Doro!

Önkénytelenül is keresztet vetett, mintha a Sátán jelent volna meg előtte. Erre Pompeo olyan gúnyral kacagott fel, hogy a kislánynak könnyek szöktek szemébe, és amikor a férfi hűvös grandezzával elbúcsúzott tőle, az a szorongó érzése támadt, mintha elrontott volna valami fontos dolgot. Az úton gondolatban sorba vette az elmúlt időszak összes szentjének ünnepét, kérdezgetve magától, mit is mulasztott el a Pompeóért végzett könyörgéseiből? Semmi nem jutott eszébe, és nyugodt lelkiismerettel mondhatta, hogy mindig a lehető legbuzgóbban imádkozott lelkéért; ezért úgy érezte, joggal neheztelhet a megrögzött gúnyolódóra, a káromló bűnösre.

Megérkezve a templomba, a Madonna kegyképe elé vetette magát. Most azonban nem tudta mentegetni barátját, inkább elpanaszolta az Istenanyának az „is-

tenkáromló” meghívását is. Lefestette Pompeo frivol önhittségét és igyekezett megértetni az Istenanyával, hogy ezt a megátalkodott bűnöst már csak Ő mentheti meg valamilyen rendkívüli csodával. Am az Istenanya nagyon idegenkedhetett Pompeo lelkétől, mert bármilyen bensőségesen fohászzkodott is Rosabella, semmiféle biztatást nem kapott. Sőt úgy tűnt a lánynak a gyertyák fényénél, mintha a szent Asszony a fejét csóválta volna mintegy csodálkozva azon, hogy egy ilyen könnyelmű fráterért kéri közbenjárását. „Mentsd meg lelkét a téged megillető tisztelet miatt!” — rimázkodott Rosabella, de meghökkenően elhallgatott, mert a szent Asszony most egyszerre olyan visszautasítóan tekintett rá, mintha Pompeo lelke már semmiféle tiszteletet sem jelenthetne számára.

Ebben az órában páter Giacomone ott tartózkodott a Santa Maria dei Miracoliban, méghozzá nem is véletlenül. Lelia Vendramin ugyanis, akihez oly nagy reményeket fűzött, még keservesebb csalódást okozott neki, mint Rosabella. Sikerkült ugyan Dorót magához bilincselnie, de ezután már egyáltalán nem törődött azzal a megbiztatással, hogy meg is kell térítenie. A szegény páternek be kellett látnia: ahelyett, hogy Lelia az ő készséges eszköze lett volna, most már teljesen a sajátjának tekinti a férfit. Közben a páter előljárói is kezdtek türelmetlenekké válni. Tudatták vele, hogy elégedetlenek az elért eredménnyel, és nagyon csodálkoztak, hogy Doro eltért Rosabellától, pedig csak a lány lehetne az egyetlen biztosíték az egyház e „kártevőjével” szemben. Ha Giacomonének nem sikerül rövid időn belül Dorót visszavezetnie a jámbor Loredan lányhoz, akkor majd ügyesebb megbízott után néznek. Ebből az utasításból az is kitűnt: tudják róla, milyen súlyos baklövést követett el, ezért belátta, hogy szorongatott helyzetében minden körülmények között bizonyítania kell.

Közben Rosabella befejezte imáját és méltóságteljesen, de könnyed járással kifelé indult a templomból. A páter szeméről ebben a pillanatban mintha leesett volna a hályog. Rájött, hogy a tapasztalatlan kislányt egészen másként kellett volna kioktatnia.

— Nicsak! Donna Rosabella! — kiáltott fel meglepetést színélve. — Örömmel üdvözlöm önt Isten házában, mialatt mindenki a farsang örömeit élvezi! Milyen remekül illenek Pompeo Doróhoz egy ilyen jámbor feleség! Nem lenne ám szabad annyira visszahúzódnia tőle, mert úgy hallom, hogy az ön hívós tartózkodása miatt a legjobb úton van arra, hogy Donna Lelia Vendramin hálójába essen.

A kis Rosabella amúgy is sápadt arca e szavak hallatára olyan fehér lett, mint az oltárok vászonerítői. A páternek nem lehetett kétsége afelől, hogy szavai találtak.

— Ön a ma esti karneválon könnyen alkalmat találhatna rá, hogy barátunkban új reményt keltsen! — mondta jelentőségteljes hangsúllyal, abban a meggyőződésben, hogy jól befolyásolta a gyermeki lelkületű, de szerelmes kislányt.

Most viszont nem számolt Rosabella szívének tisztaságával. Mert ahelyett, hogy a páter okos tanácsát követte volna, visszasietett az oltárhoz és ismét leborult a kegykép elé. Szerelmes szíve szorongásában elfeledte mindazt a vádat, amellyel eddig Pompeót illette, és most csak ezekre a dadogó szavakra nyílt ajka:

— Szeretem őt, Isten szent Anyja, szeretem őt, de nem mehetek hozzá a farsang ideje alatt, mert megfogadtam Neked, hogy Nálad maradok! Te tedd meg, hogy hozzám és ne Leliához vonzódjék!

A szent Asszony arcán különös változás ment végbe. Megingatta egy kissé a fejét, mintha bosszankodnék Rosabella fogadalma miatt, de mégis meghatódott ennyi egyszerűség és hűség láttán. Anyásan lehajolt a síróhoz:

— Ő, te szegény, tanácsfalan gyermek! Tudod te, mit kérsz?

Rosabellának megkönnyebbült a szíve — úgy érezte, meghallgatásra talált és vigaszra. Enyhe, édes fáradtság érzése zibbasztotta el tagjait, és szép csendesen elaludt a kegykép lábainál.

Nem sokkal ezután a Santa dei Miracoli kapuján egy finom, fehér női alak lépett ki a sűrűsödő alkonyatba. Figyelmesen kémlelt a sötét kanále felé, amelyen időnként fáklyák fényétől megvilágított gondolák aranyfényű álarcokkal suhantak tova. Végre egy üres gondola! A templom ajtajánál álló Asszony intett a gondolásnak, az kikötött a lépcsőnél és besegítette. A hölgy néhány pénzdarabot nyújtott át neki, aminek súlyára a férfi felfigyelt. A pénzt a fáklyafény-nél megvizsgálva látta, hogy színaranyból vert érmék, olyanok, amelyeneket a szenteknek adnak fogadalmi ajándékuul. Ekkor az Asszonyt is élesebben szemügyre

vette, és most egészen különös hangulata kerekedett. Keresztet kellett vetnie, és gyorsan egy Ave Mariát elimádkoznia, noha még nem sokkal előbb nagyon is világias gondolatok foglalkoztatták. Valahányszor útközben vendégének arcára nézett, ugyanez az érzés fogta el, de nem tudta, miért.

A Hölgy annyira figyelmesen fürkészte a tájat, hogy a gondolásnak úgy tűnt, mintha módfelett gyönyörködne a lagúnák szépséges városában. Ezért azt gondolta, hogy a Hölgy idegen lehet itt, bár érdekes módon mégis egészen jól ismeri magát. Amint a gondola a Piazzához közeledett, jelezte, hogy ki akar szállni; de várja meg — kérte —, míg visszajön. Valamit vásárolni akar — mondta —, amire Velencében most mindenkinek szüksége van. Amikor kisvártatva visszatért, kis álarcot kötözött az arca elé. Ahogy a fekete selyem keretből rávetette tekintetét, a gondolás megint úgy érezte, el kell mondania az Ave Mariát. Így érkeztek el a Casa Doróhoz, amelynek fehér, áttört homlokzata művészen díszített ablakíveivel és erkélyével úgy festett az éjszaka sötétjében, mint egyetlen nagy buranói csipkekendő, amellyel a csillogó ünnepi termet elfüggönyözték.

A zenészek éppen akkor zendítettek a táncra hívó muzsikára, amikor az idegen Hölgy felhaladt a báborszönyegekkel borított lépcsőkön. Amint az ünnepi terem fényébe ért, látszott, hogy köpenye a legfénylőbb kék színben hullámszik és ragyogó csillagokkal telihintve tündöklök. A hátraomló fátyolt csipkézett szélű aranypánt szorította fejéhez és úgy szórta sugarait, mintha valamelyik szentnek a glóriája lett volna. A teremben azonnal mindenki megértette, hogy valaki az Istenanya jelmezében áll ott, és szárnyra kelt a hír, hogy istenkáromló önhittségében maga Pompeo biztatta fel valamelyik szép barátnőjét a vakmerő tréfára.

Az is rögtön kiderült, hogy az idegen Hölgy az általános felháborodás ellenére sem érzi magát elfogódottnak, és el kellett ismerni, hogy szerepét méltóságteljesen játssza. Minthogy senki sem mert szólni hozzá, a ház urához lépett és olyan kecsesen és ugyanakkor olyan fenséges mozdulattal nyújtotta neki kezét, hogy el kellett ismernie: ez a jelmezes nemcsak a názáreti ácsműhelyre vagy az égi királynőre gondol, hanem annak is tudatában van, hogy Dávid király lányának szerepét adja. Amikor pedig Pompeo táncra kérte, olyan könnyedén és üdén lebegte körül, mintha meg akarná mutatni, hogy királyi őse hárfazenéjét is képes kifejezni mozgásában. Ezen az estén Pompeo a Rosabellával történt találkozás után ismét Lelia felé fordult — most azonban láthatólag örömmel fogadta az új Szépséget, akiről úgy érezte, nem csupán előkelő hölgy, hanem mintha titkos lelki rokonszenv is vonzaná hozzá. Még jobb kedvre hangolódott, ahogy arra gondolt, hogy a suhogó selyemruhás Dominók között rejtőző papi személyek kénytelenek lesznek elfojtani az idegen Hölgy merész jelmeze miatt való felháborodásukat, hacsak nem akarják elárulni a maguk illetéktelen jelenlétét a karneválon. Ezért azon fáradozott, hogy amennyire csak teheti, még inkább fokozza az idegen Hölgy megjelenésével okozott botrányt. Azok a puttóknak öltözött rózsásarcú gyerekek, akik gyümölcsökből álló hatalmas füzért hordtak körbe a vendégek felüdítésére, intésére angyalok módjára csatlakoztak az idegen Hölgyhöz. Még a kis Amor is eldobta nyilát és az ismeretlen Hölgy kék uszályát fogta. Pompeo mindent megtett azért, hogy az álarcos felvonulást botrányossá rendezze.

Csak az volt a különös, hogy ez a gúnynak szánt jelenet a valóságban egészen másként hatott, mint ahogyan elképzelte. Így például egyetlen illetlen tréfa sem hangzott el. Az angyalok olyan meghatóan viselkedtek, mintha Giovanni Bellini Szentcsaládjából kerültek volna ide. Az Arlekinök és Kolumbinák csörgős sapkájukat kecsesen levették a Hölgy előtt és olyan tisztelettel tettek neki jelentést, mintha maga az Istenanya jelent volna meg. A legcsodálatosabb pedig az volt, hogy Pompeo is egyre gyöngédebb és tisztelettudóbb lett az idegen Hölgyvel szemben. A Hölgy viszont önfeledt vidámsággal vett részt a karnevál forgatagában, Pompeónak azonban egyetlen pillanatra sem sikerült kedves személvéhez szorosabban közelednie. Valahányszor bizalmaskodó szó tolt az ajkára, a Hölgy a fekete álarc alól olyan tisztán és jóságosan nézett rá, hogy minden bátorsága inába szállt. Úgy érezte, még sohasem nézett ilyen csodálatos szemekbe, és mintha Ő lenne az egyetlen Asszony, akit mindig látni szeretne. Donna Lelia bájának csábításaira már nem is gondolt, annál többször gondolt Rosabellára, bár nem tudta volna megmondani, miért. A Hölgy annyira lebilincselte, hogy azt sem vette észre, mi készül a terem háttérében. A jelenlevő papok ugyanis egyáltalán nem vették olyan könnyedén a tréfát, mint Pompeo vélte: most már igen valószínűnek

látták, hogy az idegen Hölgy botrányos jelmeze miatt a „Fenséges Köztársaság” nem vonakodhat tovább, és kiszolgáltatja Pompeót a Szent Officiumnak. Titokban kitervelték, hogy feltétlenül megállapítják, ki rejtőzik a jelmez mögött, hogy azt is felelősségre vonhassák és kellően megbüntessék. A mellőzött Lelia a váratlan vetélytársnő iránti féltékenységből többeket is feltűzelt, hogy segítsék a papokat vállalkozásukban.

Az összeesküvők váratlanul kört formáltak kiszemelt áldozatuk körül, éppen amikor a tánctól megpihelve az egyik oszlopnak támaszkodott. Egy fekete Dominó közeledett feléje. Tettetett köszöntését a Hölgy kedvesen viszonzta. A fekete férfi azonban azonnal kiesett szerepéből, és nyíltan a Hölgyre támadt: vajon Pompeo biztatására jött ide ebben a botrányos öltözetben? A Hölgy tartózkodóan azt felelte, ő csak elfogadta Pompeo meghívását, amit Donna Rosabella Loredan közvetített számára. Ami pedig a ruházatát illeti: csak azt viseli, ami egyébként is megilleti.

Ez a válasz az alkalmatlankodó papocskát, aki a Dominó ruházatában rejtőzött, annyira kihozta sodrából, hogy nem bírta magát tovább túrtűzötni.

— Ez a legszentebb Szűz káromlása! — ordította felháborodva, és dühödten előre kapott, hogy letépje a Hölgyről az álarcot. Pompeo azonban ott termett és olyan lendülettel lökte félre a támadót, hogy az a földre esett. Erre a többi összeesküvő is odaugrott, hogy letépje a Hölgy álarcát, és felfedje személyének titkát, de Pompeo az oszlop takarta Hölgy elé lépett és olyan gyorsan villogtatta törét a támadók előtt, hogy azok egyetlen penge helyett hármat láttak a kezében. Közben barátait és szolgálait hívta, csakhogy azok nem tudtak azonnal áttörni az összeesküvők gyűrűjén. Pompeo úgy érezte, már-már lankadni kezd a karja, ám akkor pengéjének élén egyszerre megcsillant egy sugár, amely a védelmezett Úrnő alakjából tört elő. A támadók meghökkenten hátráltak, Pompeo is leengedte törét és a fénytől káprázó szemeit dörzsölve megfordult. Az oszlop tövében ott hevert a fekete selyem álarc, de a titokzatos Hölgy, aki viselte, már eltűnt az emberi szemek előtt; már csak egy foszladozó fényfelhőt láttak lebegni a terem fölött.

Érthető, hogy ezek után a Szent Officium többé nem kívánt Pompeo Doro ügyével foglalkozni. Másnapra pedig az egész város azzal volt tele, milyen lovagias módon védelmezte Pompeo az Istenanyát. Hamarosan minden velencei megesküdütt rá, hogy Pompeo szent ember.

Hogy mi történt ezután? Az bizonyos, hogy Pompeo Doro feleségül vette Rosabella Loredan, mert a város krónikásai házastársakként emlegetik őket. Hogy a kápolna a Madonna tiszteletét fokozza-e, vagy a Karnevál népszerűségét? — ki tudná ezt megmondani! egyedül a szent Úrnő az oltáron. Egyedül ő tudna pontos felvilágosítást adni minderről. Ő azonban hallgat. De a kedves öntudat, ahogyan évszázadok óta a „karneváli” címet viseli, elárulja, hogy mégiscsak Ő a Nagyszonya és Királynője az emberi dolgok tarka karneváljának.

KISS LÁSZLÓ fordítása

SZÁMUNK ÍRÓI — *Kutas Kálmán* 1976 novemberében lép életének 88-ik esztendejébe. Tisztelettel és szeretettel köszöntjük.

Varga Imre a MTA Irodalomtörténeti Intézetének munkatársa, tudományos kutató.

Jakus Lajos ny. tanár, a Cserhát-alji Tájézőzeum igazgatója. Több Petőfivel foglalkozó és más jellegű témát — köztük néprajzi és történelmi vonatkozásút is — feldolgozó tanulmánya jelent meg irodalmi folyóiratokban és múzeumi évkönyvekben.

Vida Tivadar katolikus lelkész, a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum Könyv- és Levéltárának tudományos munkatársa. 1974 évi szeptemberi számunkban „A Biblia az orvoslásról” c. tanulmányát közöltük.

Tarbay Ede író, költő, dramaturg.